

З А Р У Ч И Н И

Образи, пережиті в дитинстві, ніколи не забуваються. І сміх дзвінкий, як музика, не забувається теж...

Коли мені минуло шість років, а дівчині з сусідньої ферми вісімнадцять, у наших взаєминах щось змінилось.

— Тепер ти зви Хелен Малину «міс Малина», як це заведено у англійців, — звеліла мені мати. Потім швидко додала, щоб я все як слід зрозумів: — Якщо я коли-небудь ще почую від тебе оце дурне «дуду», то добре відшмагаю.

«Дуду!» — так гукав я, коли Хелен Малина ішла повз наше подвір'я до крамниці

чи до місцевого клубу, де раз на тиждень показували кінокартини, а весною і восени ще бували й танці. Я називав її «дуду» за манеру наспівувати. Вона не пам'ятала слів пісень і, пригадуючи знайомі мелодії, мугикала своє «ду-ду-ду»... Тому для мене вона була просто «Дуду». І Хелен Малина, як я добре знав, нічого проти цього не мала. Та згодом, коли їй минуло вісімнадцять років, становище змінилось.

Люди, навіть коли вони про це й не кажуть, вважають, що то дуже погано, коли вісімнадцятирічна дівчина незаміжня. І я жалів Дуду. Вона була гарна, і я вирішив:

якщо вона найближчим часом не вийде заміж, то оженюсь на ній я. Цим самим я виявляю своє ставлення до неї, хоча тоді їй нічого про це не казав.

У неї було довге чорне волосся, яке двома важкими косами спадало на шию. Зуби вона мала рівні і сліпуче білі, ця міцна за смагла дівчина, шкіра якої кольором нагадувала стиглу пшеницю. Коли ж я дражнив її і цим надто вже допікав, вона наздоганяла мене, садовила на найвищу гілку найбільшого дерева і там залишалася. Та я ніколи не просив її зняти мене.

— Ти й досі вважаєш, що я схожа на гуску? — питала вона глузливо, тоді як я, вчепившись у гілляку, намагався врятувати своє дорогоцінне життя.

— Ні, ні, Дуду! Ти прекрасна! — перелякано волав я.

Нарешті вона знімала мене, примовляючи:

— Ну й сміливий же ти, хлопчику! Коник, і той стрибнув би вище. А ти вже й злякався!

— Я ненавиджу тебе, Дуду! — кричав я їй, торкнувшись ногами землі, і, кидаючись навтіки, додавав через плече: — А ти таки гуска.

Вона сміялась і йшла собі. А насправді я ставився до неї непогано. Просто мені було неприємно, що вона сміється з мене.

Коли я вперше пішов до школи, а Хелен Малині саме минуло вісімнадцять років, мати наказала мені, щоб я ніколи не називав її Дуду. Я чув, що казала мати, але ж мені було тільки шість років, а тому за п'ять хвилин я про все забував. Та зустрівши Хелен Малину, я одразу згадував слова матері.

Коли я стояв біля шахет, вирізуючи березовий свищик, а вона ішла повз наші ворота до крамниці, саме в цей час я помітив, що вона якось змінилась. Мені відразу впало в око, що вона вже не в штанах, а в легенькому блакитному платті. Я здивувався і образився, коли побачив її отак одягнену і взуту в черевики, тоді як у мене взагалі не було ніякого взуття, а штани були в латках.

— Хелло, Рудьку! — гукнула вона мені і усмінулась.

Я ж просто не міг на неї дивитись, сердився за те, що вона так одягається, і за те, що стала іншою. Вона вже не була моїм другом. Я намагався зосередитись на вирізуванні свищика, та руки мої затремтіли. Кинувши ніж і деревинку, я побіг.

Я знав, що вона ще довго стоятиме біля наших воріт і дивитиметься мені услід, сподіваючись, що я повернусь дражнити її. Але тепер їй було вісімнадцять, вона ось-ось вийде заміж і була вже, як кажуть англійці, міс Маліна. І все це безоднею лягало між нами.

Я саме намірився з нею поговорити, та раптом побачив Джона Захарчука, який їхав до Хелен на побачення. Страшніючий Джон Захарчук, з синім підборіддям, що лисніло на сонці, і темним волоссям, яке вилізло з-під коміра його сорочки, проїхав повз нас в той час, як мій батько порався в садку перед хатою. Побачивши батька, цей кавалер зупинив велосипед і підійшов до нього поговорити. Під час поважної розмови про погоду Джон Захарчук пригостив батька фабричною сигаретою, від якої той закашлявся.

Потім Джон Захарчук оглянув нашу капусту. Бо якщо в наших краях молодий чоловік має намір одружитися, то він мусить оглянути і похвалити капусту людей, серед яких хоче знайти своє місце, і таким чином показати себе людиною роботячою і взагалі позитивною.

Поки вони розмовляли, я вислизнув із садка на дорогу, підбіг до велосипеда і випустив з камер повітря. Почувши шипіння, Джон Захарчук схопив каменюку, щоб жбурнути в мене. Але батько притримав його руку, покликав мене, поклав на коліно і, лаючись, лупцював, аж поки не втопився.

Отак я поговорив з нею... А згодом вона і зовсім перестала мене слухати...

Одного разу вона рвала полуниці в городі біля шахет, які розділяли наші садиби. Я сховався за купу каміння і закричав пораненим фазаном, та вона навіть голови не підвела. Тоді я закричав круком, засвітив вечірнім жайворонком, а вона збирала собі ягоди, не цікавлячись причиною пташиного елементу. І я поплентався додому, переконаний, що перетворення дитини на дорослу людину. — це страшне нещастя.

Тепер уже не тільки в неділю, але і в будень Джон Захарчук їздив на побачення. Я люто зненавидів його за те, що він ходив до неї саме тоді, коли всі працювали. Копійка ціна тому, хто заради побачення з дівчиною залишає роботу! Я був переконаний, що вона вмере з голоду, якщо вийде за нього заміж. І ця думка втішала мене. Ось Хелен вмирає з голоду, вона лежить на дошках, не може вже підвестись і благає врятувати її. І я рятую: подаю їй миску вівсяної каші з молоком. Джон Захарчук, знесилений, теж лежить на підлозі і тремтячою рукою намагається видерти миску з моїх рук... «Істи, ради бога... дайте мені їсти», — скигнуть він.

Але я відштовхую його ногою, нахиляюсь, підіймаю Хелен і годую її. Потім, коли вона одужує, ми починаємо гратись, я називаю її Дуду і кажу, що вона гуска. І вона залюбки пустує, ганяється за мною... А тим часом Джон Захарчук уперто домагається прихильності Хелен, перетворюючи

будні на свято. А згодом мати Хелен приїшла до моєї матері, і я почув, як вона сказала: «Він—хороший, роботящий, ошадливий парубок. І він для моєї Хелен буде добрим чоловіком!..»

Я не чув більше нічого. Я підняв із землі ціпка й гатив ним по стіні клуні, поки не розбив його на дрізки. Проте Джон Захарчук і далі їздив до Хелен на побачення. Дорога його пролягала мимо нашого подвір'я; і хоч я не завжди бачив його, проте знав, що він тут: проїжджаючи, він здіймав хмари куряви, які вкривали дорогу і моє життя. У хаті ж Малини для Джона вже готували кімнату.

Саме в цей час і з'явився Філіп Маквайєр, той англієць з міста. Він голосно розмовляв, був гладкий, лисий і такий старий, що міг би бути батьком Хелен. Але він їздив у двомісному відкритому, досить пошарпаному автомобілі, від нього пахло кремом для гоління і тютюном.

Якось мати послала мене до Хелен позичити солі. Маквайєр наздогнав мене на своєму автомобілі, зупинився і запропонував підвезти. Він багато сміявся, називав мене малюком, і це мені подобалося.

— А чого ви сюди приїхали? — запитав я, коли ми зупинилися на подвір'ї Малини.

— Та як би тобі сказати, хлопче.. От коли підростеш і тобі буде років вісімнадцять, тоді сам знатимеш, як це буває у мужчин. Чи, може, ти вже знаєш? Б'юся об заклад, що ти вже маєш дівчину. Бач, такий маленький шибеник, а вже має дівчину!..

Він зареготав, ущипнув мене за щоку, і ми вийшли з автомобіля. Маквайєр був водопровідник, і це дуже імпонувало батькам Хелен. Він часто сміявся і казав «добра, добра» на все, що б йому не говорили, і це також справляло на них велике враження.

— А тепер послухайте мене, — звернувся батько Хелен до присутніх у крамниці, випинаючи груди і гордо обводячи всіх очима. — Цей Маквайєр — добра пара для моєї дочки. Він водопровідник, має ремесло в руках і не рівня нашим хлопцям з ферми. У нього є і газ, і вода, і електрика; поважні люди заходять до цього... нашого Маквайєра і називають його «містером».

В урочистій тиші, що запала після такого повідомлення, старий підняв руку і, самовдоволено ворухнувши вусами, додав:

— Маквайєр не такий, як інші англієці: він розмовляє нашою мовою. Минулої неділі, обідаючи у нас, він їв курчат у соусі, галушки і весь час примовляв: «добра! добра!» Що ви на це скажете? Я запевняю вас, що мої онуки розмовлятимуть нашою мовою навіть і тоді, коли їхнє прізвище буде Маквайєр!

Проти цього ніхто не заперечував. Всі

одноставно погодилися, що Маквайєр буде гідним чоловіком для Хелен.

Джон Захарчук, довідавшись про свого суперника, прокляв усе на світі. Він заявив, що тепер йому лишається одне: повіситись. Це так налякало Хелен, що вона дозволила йому приходити до неї в ті дні, коли не було Маквайєра.

У наших краях кажуть, що залицання, як милоко — від часу прокисає. Тому батьки Хелен запросили на наступну неділю нашу сім'ю та кількох інших найближчих сусідів на обід, де мали намір оголосити про заручини дочки. День випав теплий, а я мусив надіти чисту сорочку й штани, від яких тхнуло милом і нафталіном. Філіп Маквайєр заїхав за нами, а також за іншими гостями, на своєму автомобілі.

Хата в Малини була невелика, і поки жінки накривали стіл, я виконував важливе завдання: вербовою гілкою виганяв мух.

У вітальні Маквайєр частував чоловіків віскі, яке він приніс спеціально для них. Гості пили, виголошували тости, а «молодий» тільки повторював завчені слова з нашої мови — «добра» і «дай боше». Хелен у хаті не було.

— Вона пішла в клуню, щоб усе як слід зважити — така вже вона у мене скромна і нерішуча, — інформувала мати Хелен сусідок, ріжучи на шматки індика.

Я перестав вимахувати гілкою, і мухи темною хмарою посунули на кухню. Мені хотілося непомітно вийти і пошукати Хелен. Але що б я сказав їй? Їй було вісімнадцять років, і вона виходила заміж. Я ж для неї був тільки Рудько із сусідньої ферми. Між нами не було більше ні розуміння, ні дружби — лише гнів і біль, причини яких я не знав.

Нарешті вона стала у дверях — рум'яна і спокійна.

— Дитино моя! — кинулась до неї мати, але Хелен навіть не ворухнулася.

В цю хвилину вона була напрочуд гарна. Я, розкритивши рота, в захваті дивився на неї. Її чорне, красиво зачесане волосся здіймалося копицею на голові й спадало на шию. На ній було блискуче блакитне плаття, яке мінилося на світлі, в ньому вона здавалася ще стрункішою. Хелен недавно плакала, її щоки і пальці рук були вологі.

— Хелен Маліна! Моя добра, моя добра! — з такими словами Філіп Маквайєр вийшов з вітальні з повною склянкою віскі в одній руці, а другою розштовхував жінок, що юрмились біля Хелен. Маквайєр був п'яний. Незграбно обнявши Хелен і намагаючись пригорнути її до себе, він облив красиве плаття віскі. Хелен скрикнула.

— Добра! Дай боже! — повернувшись до гостей, він змахнув рукою і вихлюпнув на них решту віскі. Очі його посоловіли, здава-

лося, вони ось-ось вилізуть з орбіт і луснуть.

Мати Хелен заплакала, а мені захотілось додому.

Гості, збентежені і смутні, скупчилися біля плити. Раптом крізь відчинені двері в кімнату влетів камінь. Пролетівши над самісінькою головою Маквайєра, він упав на підлогу і з гуркотом покотився під плиту. Батько Хелен нервово підсмикнув штани і вискочив надвір. Він довго з кимось сперечався, а потім зайшов у хату і, причинивши двері, сердито промовив:

— Це Джон Захарчук... Він каже, що втопиться, якщо Хелен буде не з ним...

— І він уже пішов? — спитала перелякана мати Хелен.

— Поки що ні, але він піде. Я сказав йому, щоб він їхав додому і орав свій переліг, бо вже весь заріс бур'янами. Крім цього, він нікчема. Ось справжня людина! — він кивнув головою на Маквайєра. — У нього є і газ, і вода, і електрика, і поважні люди його називають «містером». А це щось та значить!

— Добра! Добра! — Філіп Маквайєр вимахував кулаками, немовби з кимсь бився. Потім він якось знітився і, нахилившись, чмокнув батька Хелен у щоку. Хелен, прикривши рукою очі, тихо заплакала. Гості знову заворушилися, вітаючи заручених і бажаючи їм щастя. Раптом щось грюкнуло, хтось голосно зойкнув. Усі мов прикипіли до своїх місць.

— Дивіться! — вигукнула мати Хелен, показуючи на двері. Всі повернули голови і побачили сокиру, яку жбурнули з такою силою, що лезо пробило двері наскрізь і засіло в дереві.

— Щоб якийсь міський пройдисвіт забрав мою дівчину! Не буде цього! — хрипко ревів на вулиці Джон Захарчук. — Виходь, будемо битись!

— Ах ти ж бовдуре! — батько Хелен швидко підійшов до дверей і відчинив їх навстіж. — Ану забирайся звідси! Іди собі додому!

— Скажіть, нехай він вийде! Гей ти, міський череваню, виходь! Позмагаємось за неї і побачимо, чия візьме! Покладу тебе голими руками... Або сядемо на коней, і хай усі скажуть, хто з нас краще їздить... А може, він хоче копати канаву? Тоді почнемо і побачимо, хто викопає глибшу і довшу до ранку!

Джон Захарчук стояв в розхристаній до пояса сорочці, обличчя його скривилося від люті, а волохаті груди піднімалися і опускалися — часто-часто, як у хворого.

— Сказано тобі — забирайся! — і мати Хелен зробила рішучий жест рукою.

— Почекайте, я буду з ним змагатись! — Маквайєр витер піт з чола і ступив крок вперед. — Ну, підходь! — І він поманив суперника пальцем.

Джон Захарчук також ступив крок до нього, не приховуючи свого здивування.

— Я не можу пристати на твої умови, — хрипко заговорив Маквайєр. — Я живу зовсім інакше: не їжджу верхи і не копаю канав. Тому ці умови неприйнятні для мене. Проте я готовий змагатись таким чином: хто з нас скоріше вип'є п'ять фунтів топленого масла, той і переможе.

Синє підборіддя Захарчука затремтіло від недовіри.

— Що таке?

— Я кажу: хто перший вип'є п'ять фунтів топленого масла, той одержить Хелен як приз. О'кей?

— О'кей! — озвався нарешті Захарчук і хитнув головою на знак згоди, хоча й дивився на Маквайєра з підозрою.

І зразу ж хата сповнилася гамором і сміхом. Жінки почали топити масло, холодне і тверде, яке тільки що принесли з льоху. Поки масло у двох однакових глечиках топилося на плиті, чоловіки повернулись до вітальні, пили віскі і бажали успіху обом учасникам змагання. Проте здебільшого ці побажання адресувалися Маквайєру, можливо, тому, що пили його віскі.

Я стояв самотній, всіма забутий, і ніхто вже не просив мене виганяти мух, які хмарами насунули в кімнату. Обернувшись, я побачив, що Хелен дивиться на мене широко розплющеними очима, повними болю і сміху, як у тої маленької дівчинки, що під час веселої гри загнала в ногу колючку.

— Дуду! — промовив я самими губами і, забувши про все і всіх, кинувся до неї, впав навколішки перед своєю прекрасною подругою. Вона нахилилась і, стиснувши холодними долонями моє підборіддя, підняла мене.

— Хелло, Рудьку! Це тільки такий поганий хлопчисько, як ти, міг втікати від мене, — сказала вона. Я ж закритив руками обличчя, щоб не виказати свого щастя і сорому, і залишився біля неї.

Коли суперники роздяглися до пояса і взяли в руки глечики, я вже знав, що це кінець, кінець безхмарного неба і початок моїх самотніх днів.

Як тільки вони піднесли глечики до губ, чекаючи від батька Хелен сигналу, я защебетав пташкою, закричав пораненим фазаном. Потім я сердито крякав круком і на-свистував ніжну пісню вечірнього жайворонка, а Хелен схопила мою руку й стискала її, аж поки я не закричав від болю.

— Добра! — вигукнув Маквайєр і перший перекинув порожній глечик догори дном. Залунали привітання на честь переможця, і Хелен Малина відпустила мою ру-

ку, бо їй вже минуло вісімнадцять і вона була заручена.

*З англійської переклав
Федір МАЛИЦЬКИЙ*

ДРУЖИНА СІДА МАЛАНА

Люди гадали, що Сід Малан повернеться до неї. І коли минув якийсь час, все одно вважали, що так воно й буде. Та ось уже скоро двадцять років, як Сід Малан покинув свою дружину, тож годі б їй на нього й сподіватися.

Мінерва — себто Сідова дружина — ще й досі мешкає понад шляхом, на тому самому місці, що й колись із Сідом. Та й господарює на тій землі по-своєму: ми, приміром, вирощуємо ячмінь та пшеницю, а часом і картоплю на каменястому ґрунті. А їй — дарма! Те їй, бач, не до смаку! І в той час, як ми всі рік у рік орали й засівали землю, Мінерва на геть усій своїй площі зводила довгі ряди будівель, аж став її наділ замалим скидатися на величеньке-таки селище. Тож, бачте, вона впорядила собі птахоферму. Ну, а при птахофермі злагодили й криницю. Не так, щоб уже й щаслива була Мінерва — проте погладшала, аж навіть кругленька, як барильце, стала.

На власній землі не сіє вона нічого. Вважає, що вигідніше купувати в людей, аніж вирощувати в себе зерно, щоб кури годувати. Минулого року вона поставила собі різницю та холодильник. А вже коли може тримати свіжі різані кури аж до самісінької зими, то з того має неабиякий зиск. Правду кажучи, Сідова дружина таки має здоровий глузд, отож більшість серед нас і не могла їй подарувати того, що сталося, коли...

Щоправда, тепер, як минуло кілька років, що більше дізнаюся я про Мінерву, то виразніше бачу, яке безнадійне мало бути Сідове подружнє життя, отже, може, все само по собі вийшло на добре. Візьмімо бодай ту різницю, що я вам про неї щойно розповідав — і цього вже було, мабуть, досить, щоб приголомшити Сіда.

Розумієте, Сід не бабрався в землі, як усі ми. Будь-хто, але не Сід. Можливо, через те, що він був такий тендітний, — ну, достоту хлопчак, що спинився в рості. Але те аж ніяк не заважало йому, аніскілочки, бо вмів, як ніхто, для кожного слушне слово знайти. Боже мій єдиний! Той чоловік, як заговорить, то ви й про день і час забу-

дете, слухаючи його. А як ви до його мови прислухаєтесь, то ладні будете заприсягтися, що чуєте лопіт крил у повітрі, немовби в небі грає веселе птаство!

Оця земля, що на ній господарює зараз Мінерва, була його власністю задовго до одруження. Але забудов тоді не було ще ніяких, окрім, власне, будинку із ганком з поруччями та повітки, що стояла неподалік від того будинку. Поля на фермі ніколи не орали, і рік у рік воно бур'яном заростало.

«Люблю я навесні квітами милуватися, — дивишся, а воно немов бог цеберку золота на мою землю вилив», — так відповідав він нам щоразу, тільки-но ми починали дорікати йому за те, що в нього земля гуляє.

Річ у тім, бачте, що Сід торгував тоді кіньми, продавав уживані машини місцевому населенню і з того жив. Люди любили Сіда — охоче слухали його, жартували з ним. Найчастіше вони купували в нього чи то сепаратора, чи то яку стару упряж — якщо ціна була підходя.

А коли вже йшлося до завершення торгу із Сідом, ви завжди могли прийти до згоди, ще й відчували, що він віддав вам ту річ за півціни. Ви були щасливі, і Сід був щасливий — отак торгував Сід з нашими людьми.

Так воно йшлося, поки він не одружився. Ми самі напосідали на нього, щоб він узяв котрись із дівчат за дружину, — в нашій-бо місцевості було не дуже густо годящих парубків, а дівчат на порі — таки чималенько. Я пригадую, як жінки глузували з нього: начебто й гарний парубок, а диви — одинак. Тільки-но вони починали жартувати, він і собі сміятися та нашіптувати кожній у вухо: «Постривайте лишень — я таки одружусь! Та вже тоді доберу собі справжнісінького янгола до пари!» Та як підморгне їм, та як зарегоче, а ті й собі регочуться з ним разом.

А оце вже, як побрався він із Мінервою, з ним про янголів розмови більш не починали. Та й не пасувало їй аж ніяк оте порівняння. Щоправда, вона ж таки нашого гурту, і ми проти неї нічого не мали. Але так

чи інакше, коли вже Сідові вона впала в око, то годі було нам в ту справу втручатися. Лиш одне стояло на заваді: що вже наші жінки, нівроку їм, тілисті, а Мінерва першу-ліпшу з них залюбки переважить.

Про цю жінку ніяк не можна було сказати, що вона ніжне створіння, — насуплена й буркотлива, вона на все дивилася похмуро й сердито.

Спостерігаючи їх ще перед тим, як вони побралися, бачили ми — Сід і сорочку чисту надіне, і костюм якийсь, а вона зовсім не чепурилася, така ж як і завжди ходила, і справляли вони тоді враження дуже своєрідної пари. Проте немов щасливі були, а Сід — той аж із шкури пнувся, упадаючи коло неї, щоб догодити. За кілька місяців вони й побралися.

А як почали вони своє подружнє життя, Мінерва відразу не схотіла підтримувати Сідову торгівлю. Вона заволоділа старим плугом, що його Сід мав намір продати, і почала його землю перетворювати на справжню ферму. Першої ж весни вона зорала кожний клаптик тої землі, полишивши тільки подвір'я коло хати, та засіяла все ячменем. Люди ніяк не могли звикнути, що Сідова ферма тепер схожа на будь-яку іншу, а втім, усі стали на тому, що, може, воно й на краще, бо Мінерва ж таки й зросла на цій землі.

Сід, власне, ще торгував кіньми та продавав усілякі машини, але Мінерва дедалі більше залучала його до праці на фермі. Тож сусіди мали нагоду спостерігати, як вони разом навколо своєї садиби новий паркан ставили. Зо два тижні щоранку можна було бачити, як Сід сидів навпочіпки на землі, тримаючи стільчика, що на ньому стояла Мінерва й двадцятифунтовим молотом вганяла кілки в землю.

— Слухай, люба, дай-но лишень мені, я це сам робитиму! — наполягав Сід, намагаючись її переконати, та як вона не звертала на те уваги, він починав мугикати якусь пісеньку, на зразок:

Рано-вранці на фермі
Всі пташки пробудились...

Від Сідової ферми до міста було десять миль. Разом із усіма, щосуботи, Сід долавав ту відстань на візкові. На той час почали вже з'являтися автомобілі, проте люди до них ще не звикли.

Але ж Мінерву, звісно, те не обходило. Вона якось побачила автомашину і поставила конче її мати. Таким чином, наприкінці літа Сід, вигідно продавши майже непридатні до роботи сіножатки, купив їй трохи вже побитого шевроле випуску 1930 року.

Часом у суботу мені випадало везти на продаж продукти до міста і важкенько бу-

вало з таким вантажем діставатися туди візком. Але коли траплявся тільки який кошк яєць, то я йшов до Сіда, сподіваючись туди й назад дістатися на його автомобілі. Я пригадую ту їзду.

Було не встигну я підійти до їхнього дому, а Сід виходить із чистою білою ганчіркою і прямує до автомобіля. Спершу він стирав порошок з вітрового скла, далі витирав фари. Потому відчиняв дверцята й вичищав сидіння, обмахував кермо та перемикач швидкостей. Покінчивши з цим, Сід починав змитати порошок зі скриньки для інструментів. Відтак, перепочивши трохи, заводив мову про що-небудь зі мною, мнучи в руках ганчірку та очікуючи на Мінерву, — коли вона нарешті вийде з дому.

Мінерва вмощувалася біля керма, а Сід сідав позаду, ледь-ледь витикаючись з-поза високих спинок. Він сідав позаду, бо, мовляв, гуркотіння мотора діяло на нього зле.

Як бачите, отак вони раювали та пишалися протягом цілого першого року свого подружнього життя.

На другий рік Мінерва завела собі худобу. Здається, була в них корова ясно-полової масті, кілька свиней та кілька дюжин курей. На ту пору Мінерва вже важкою ходила. А втім, твердити не буду, бо достоту того не знаю. Від них не чув, одне-бо з одним лиш зрідка слівцем яким перекинуться; однак я не вірю, що саме курчата спричинилися до Сідової трагедії...

Проте достоту — як я вже казав — нічого не знаю. Я можу розповісти тільки про те, що бачив і чув.

Сталось те однієї п'ятниці, саме під гарячий полудень. Так, то була п'ятниця, бо, пригадую, я тоді ходив питатися в Сіда, чи візьме він мене з собою наступного дня до міста. Я орав пар і мусив кинути оранку через спекоту. Отож пішов я до Сіда розпитати, чи поїдемо завтра до міста та позичити в нього метрового ключа, щоб підтягнути вузли на старому тракторі, що я його того ж таки року придбав і мав собі через нього неабиякий клопіт. У Сіда завжди мався напихваті інструмент на продаж, і Сід був не від того, щоб позичити мені колине-коли яку річ, бо я швидко повертав йому все назад — так уже в нас із ним велося.

Ну, то зайшов я до Сідового дворища й відразу ж угледів спітнілого Сіда, який, скинувшись піджак, у самій безрукавці, зігнувшись, гасав по дворі, намагаючись загнати здорового червоного когута в той куток, де паркан підходив аж під самісіньку стінку хати. Мінерва — у великому фартусі — стояла на ганку і, взявши руки в боки, слідувала за чоловіком. Вона не мовила ні слова — була не дуже балакуча. Тож я підійшов до Сіда, щоб привітатися.

Сід із когутом тупцювали на місці, ніби виконували якийсь дивовижний танок. Тільки-но Сід робив рух в одному напрямкові, когут — у протилежному... Але щойно я наблизився, когут спробував чкурнути поміж моїми ногами. Я стиснув коліна і впіймав його. Коли я передавав того когута, що пронизливо кричав, Сідові, він узяв його від мене дуже неохоче, і на його зблідлім обличчі відбилася якась тривога. В Сідових очах світилося невимовне благання, і коли він, нарешті, кинув погляд на Мінерву, губи його заворушилися, начебто він намагався щось вимовити.

— Нарешті!

Мінерва кинула лише одне це слово й товстим пальцем показала на розщеплену колоду біля входу до повітки.

Христові в терновім вінці було, мабуть, легше нести хреста на Кальварську¹ гору, ніж Сідові Малану червоного когута до колоди того пекучого дня. Сід через силу доччав до колоди. Тримаючи когута за ноги, Сід поклав його впоперек колоди і стояв, дивлячись кудись понад полями, немов людина, яка востаннє бачить цей світ із усім гарним, що є в ньому.

Тої нестерпно гарячої п'ятниці хвилини спливали повільно, так повільно, що, здавалось, час зупинився, а Сід стояв немов маленький хлопчик, який наче забув щось і ніяк собі ради не дасть. На ганку нараз

¹ Голгофу.

рипнула підлога і, озираючись, я побачив як з нього зійшла розлютована Мінерва — очі їй палали, а уста витягнулися в тонку огидну цівку. Вона вирвала когута Сідові з рук і відпихнула геть чоловіка. Швидким рухом вхопила вона сокиру й коротким ударом урвала зляканому когутові життя. Жбурнувши в траву скривавлений жмут пір'я, що тріпався ще й досі, вона знову взяла руки в боки й повернулася до Сіда. Він усе ще дивився в далечінь... Потім ледь повів очима по мертвому когутові, який нарешті заспокоївся. Відтак широко розплющеними з переляку очима Сід глянув на Мінерву.

І врешті він почав говорити — тихо й жалісливо, на очах йому бриніли сльози:

— Мінерво, люба. Здається — це кінець. Я піду від тебе.

Потому мовчки, й уст не розтуливши, узяв піджак з ганкового поруччя й подався, не озираючись, світ за очі.

Це сталося двадцять років тому. Люди гадали, що Сід Малан невдовзі повернеться до дружини. Згодом вони вважали, що він прийде пізніше. Дехто й зараз на те сподівається. Але, як на мене, навряд чи таке станеться.

Здається, Мінерва також полишила цю надію.

*З англійської переклали
Ірина СТЕШЕНКО та Лесь ГЕРАСИМЧУК*